

Samen voor beter

Lokale bijdragen aan herstel en behoud van bestaanszekerheid

Sociale grondrechten

De kern van ons sociaal beleid is dat er levenscondities zijn die ieder mens in staat stellen zich te ontplooiën tot volwaardig burger. In 1983 werd een aantal van die condities als sociale grondrechten vastgelegd in onze Grondwet. Daarmee hebben wij namens ons allen aan de overheid de opdracht gegeven zorg te dragen voor: werkgelegenheid (art. 19), bestaanszekerheid (art. 20), bescherming van leefmilieu (art. 21), volksgezondheid, woongelegenheid en ontplooiing (art. 22) en onderwijs (art. 23). De laatste decennia zijn deze sociale grondrechten verschaald. Steeds meer mensen merken dat: hun levenskwaliteit is verslechterd en hun bestaan is onzeker geworden. De gevolgen daarvan komen lokaal tot uiting. Vanuit de lokale situatie komen ook tegenbewegingen op gang om het tij te keren: burgercollectieven ontplooiën initiatieven om de nood van medemensen te lenigen en om zelf invulling te geven aan sociale grondrechten. Ze spreken de lokale overheid aan om erkenning en ondersteuning van lokale bijdragen aan herstel en behoud van bestaanszekerheid. Samen voor beter!

De Sociale Alliantie stimuleert en helpt lokale groepen om in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart 2018 drie stappen te zetten voor een herstel en hernieuwing van de sociale grondrechten en de bestaanszekerheid van mensen. Doe dat liefst samen met andere groepen in de gemeente/regio: vorm samen een Alliantie voor Bestaanszekerheid en zet samen drie stappen voor herstel en behoud van sociale grondrechten.

- 1^e stap: Verzamel feiten over de stand van zaken wat betreft sociale grondrechten en bestaanszekerheid in jouw gemeente.
- 2^e stap: Doe voorstellen voor hulp om de directe nood van mensen te lenigen
- 3^e stap: Nood lenigen is prima, maar dat neemt de achterliggende oorzaken van

bestaansonzekerheid niet weg. Het is zaak om die oorzaken te achterhalen, te benoemen en wegen te vinden om deze aan te pakken.

1^e stap: Verzamel de feiten

De eerste stap die moet worden gezet voor het in gang zetten van een lokaal herontwerp van sociale grondrechten is het verzamelen van feiten en gegevens over jouw eigen stad of gemeente.

Feiten over:

- Huishoudens en groepen mensen die moeten leven in een situatie van armoede: om welke (groepen) mensen gaat het, waar wonen ze en hoe knopen ze de eindjes aan elkaar; om hoeveel kinderen en jongeren gaat het?
- Omvang van flexwerk en onzekere banen: wie zijn de mensen die op deze baantjes zijn aangewezen en hoe is het gesteld met hun bestaanszekerheid nu en in de toekomst?
- Aantallen en kenmerken van mensen die voor hun bestaan aangewezen zijn op een uitkering krachtens de Participatiewet of die een uitkering krijgen van het UWV: om hoeveel mensen gaat het, wat is hun opleiding, hun leeftijd, hoe lang hebben ze een uitkering, wanneer eindigt hun werkloosheidsuitkering en wat gebeurt er dan?
- Omvang van problematische schuldsituaties: hoeveel mensen zitten in zo'n situatie; welke groepen zijn hier vooral vertegenwoordigd; wat is hun gemiddelde schuld; hoeveel mensen krijgen schuldhulpverlening of hebben een bewindvoerder?
- Hoe is de woonsituatie: in wat voor soort huizen wonen mensen met weinig geld; wat zijn hun woonlasten; hoeveel huisuitzettingen vinden plaats?
- Enkele cijfers rond de participatiewet: hoeveel mensen stromen uit naar wat voor soort baan en hoe duurzaam is deze uitstroom; hoeveel mensen maken gebruik van loonkostensubsidie; hoeveel mensen maken gebruik van bijzondere bijstand en voor welke voorzieningen; hoeveel mensen krijgen kwijtschelding van gemeentelijke heffingen?
- Welke voorzieningen zijn er in het kader van het gemeentelijk minimabeleid en hoeveel mensen maken daarvan gebruik?
- Een aantal cijfers rond zorgarbeid: hoeveel mensen met een uitkering zijn actief in vrijwilligerswerk en/of zorgarbeid?

Vraag het aan mensen die het (moeten) weten:

Het verzamelen van al deze gegevens is een lastige klus. Maar dat hoe je ook niet zelf te doen. Schrijf een brief naar de gemeenteraad en/of het college van B&W met het verzoek om jouw groep/organisatie/initiatief in kennis te stellen van een aantal basisgegevens rond de sociale grondrechten en bestaanszekerheid van de inwoners van de gemeente. Door dergelijke feitelijke gegevens te vragen kan extra aandacht gevraagd worden voor maatschappelijke vraagstukken rond bestaanszekerheid

Voor een voorbeeldbrief zie bijlage 1

2^e stap: Lenig de noden

Als mensen gevangen zitten in een chronisch tekort aan bestaansmiddelen hebben ze een helpende hand nodig om het hoofd boven water te houden en niet weg te zinken in verstomming en stilzwijgen vanwege het totaal onzeker worden van de bestaanszekerheid. Lokale overheid en lokale initiatieven zijn nodig om mensen die in zo'n situatie verkeren onder de arm te grijpen en de ergste nood te lenigen.

Voorbeelden van concrete maatregelen:

1. Armoedebudget: de gemeente moet in haar begroting voldoende geld vrij maken voor hulp aan huishoudens met een (te) laag inkomen. Dat kan inkomen zijn uit een uitkering of uit een baan. Als het te weinig is om fatsoenlijk van te leven kan de gemeente het aanvullen met ondersteunende maatregelen. Het vorige kabinet heeft twee keer 100 miljoen structureel beschikbaar gesteld voor armoedebestrijding. Gemeenten hebben daar het leeuwendeel van gekregen. Dat geld moet extra toegevoegd worden aan het geld dat reeds beschikbaar was voor armoedebeleid. Het is niet bedoeld om bestaand beleid te betalen of gaten in de begroting te dichten.
2. Ziektekostenverzekering: zorg voor een goede collectieve ziektekostenverzekering (inclusief afdekking eigen risico) en geef mensen een ruime tegemoetkoming in de maandelijkse premie, zodat ook voor mensen met een (te) laag inkomen de ziektekostenverzekering betaalbaar blijft.
3. Kindpakket: een aantal voorzieningen die ten behoeve van kinderen uit huishoudens met (te) weinig geld in één keer kunnen worden aangevraagd en die maken dat kinderen op school en in de buurt mee kunnen doen en de kans krijgen zich verder te ontplooiën: schoolkosten, zwemlessen, sportieve of culturele activiteiten, een fiets, kledingbon, identiteitsbewijs, computer.
4. Schuldhulpverlening: vroegtijdig signaleren; snelle en adequate hulp zonder drempels; eerder en meer gebruik maken van wettelijke schuldsanering; opkopen van schulden door gemeente i.p.v. mensen naar kredietbank sturen voor lening met veel te hoge rente.
5. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen: regels hiervoor zo ruim mogelijk maken; grotere bekendheid geven aan deze regeling; procedures zo eenvoudig mogelijk maken; mogelijkheid van automatische kwijtschelding inbouwen.
6. Fondsen steunen: subsidie verstrekken aan fondsen die tot doel hebben hulp te bieden aan mensen die over (te) weinig inkomen kunnen beschikken: Leergeld, Cultuurfonds, Sportfonds, Noodfonds, Voedselbank, Kledingbank.

Voor meer suggesties zie onder meer:

- www.knooppuntkerkenarmoede.nl (handleiding gemeenteraadsverkiezingen 2018)
- www.armoedecoalitie-utrecht.nl (trefwoord: bied perspectief)
- www.fnv.nl (.....)
- .....

3^e stap: Bestrijd de oorzaken

De Sociale Alliantie maakt zich sterk voor een samenleving zonder armoede. Om concrete stappen te zetten naar dit doel is het op de eerste plaats nodig dat armoedebestrijding een vast onderdeel is van het beleid dat sociale grondrechten garandeert: inkomensbeleid, werkgelegenheidsbeleid, huisvestingsbeleid, onderwijsbeleid, zorg- en gezondheidsbeleid. Het beleid op deze terreinen moet zodanig zijn dat we toegroeien naar een samenleving waarin iedereen meetelt en meedoet. Kortom, armoedebeleid moet concrete bijdragen leveren aan een vernieuwing van de samenleving. Dit vraagt om een beleid dat vertrekt vanuit de dagelijkse ervaringen van arme mensen. In de situaties waarin zij verkeren zijn de verschillende levensdomeinen met elkaar vervlochten en die vervlechting dwingt tot een integraal beleid. Het garanderen van sociale grondrechten staat in onze Grondwet als opdracht aan de landelijke overheid (art. 19 – 23 Grondwet). Maar ook lokaal kunnen concrete activiteiten worden ondernomen om sociale grondrechten serieus te nemen en bestaanszekerheden te herstellen en te behouden.

Voorbeelden van concrete maatregelen

1. Sociale coöperaties ondersteunen: Armen voelen zich doorgaans geen zielepieten of niet-kunners. Armen vinden van zichzelf dat ze de beste economen zijn die er bestaan: ze moeten constant met te weinig geld toch de eindjes aan elkaar zien te knopen. Rondkomen van te weinig. Van niks toch iets maken. Constant jezelf overeind houden. En dat alles in slechte omstandigheden. Armen hebben niet veel, maar kunnen een heleboel. Deze eigen vermogens van armen kunnen groeien als ze bij elkaar komen in gezamenlijke initiatieven, in burgercollectieven, in sociale coöperaties. Dan kunnen mensen in hun eigen situatie concrete stappen zetten ter verbetering van hun bestaanszekerheid. Er zijn verschillende voorbeelden van sociale coöperaties die daarvan het bewijs leveren. En er zijn ook gemeenten die deze coöperaties ondersteunen.
Voor meer informatie zie: www.initiatief.nu; www.peer-m.nu
2. Zorg voor passend werk, verruim bijverdienmogelijkheden en waardeer zorgarbeid en vrijwilligerswerk: Meer dan 40% van de armen hebben betaald werk; ze verdienen er alleen te weinig mee om uit de armoede te komen; de baantjes zijn te klein, te onzeker en te laag betaald. De lokale overheid kan samen met het plaatselijke bedrijfsleven –

werkgevers en werknemers – zorgen voor het beschikbaar stellen van fatsoenlijk en goed betaald werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Vertoon lef en creativiteit om werken vanuit de bijstand interessant te maken door het ontwerpen van een bijverdienregeling of door een regeling om een vrijwilligersvergoeding te kunnen behouden.

3. Breng woonlasten omlaag. In veel gemeenten is een groot tekort aan betaalbare sociale huurwoningen. Woningcorporaties die voor dergelijke woonvoorzieningen zouden moeten zorgen, worden in die taak beknot door landelijk beleid. Daarom moet de lokale overheid het huisvestingsbeleid voor mensen met weinig inkomen weer naar zich toetrekken en zo mogelijk samen met sociale ondernemers zorg dragen voor passende huisvesting voor mensen met een kleine portemonnee: ombouwen van bestaand vastgoed; nieuwe kleine woningen bouwen; opknappen van bestaande woningen. Daarbij subsidie verstrekken voor het omlaag brengen van energielasten.
4. Benader armoede als maatschappelijk vraagstuk. Het Vlaamse *Jaarboek Armoede en Uitsluiting 2017* staat in het teken van het lokaal sociaal beleid. Benadrukt wordt dat individuele hulp ertoe kan bijdragen dat armen ontsnappen aan hun situatie van armoede, maar – dat wordt met klem diverse malen herhaald – dat betekent nog niet dat armoede als structureel verschijnsel de wereld uit geholpen is. Vastgesteld wordt dat lokale armoedebeleid nog te veel blijft steken in individuele hulpverlening. Mensen in armoede verwachten evenwel van hun lokaal bestuur een structurele aanpak van armoede door het realiseren van sociale grondrechten. Die in steek van sociale grondrechten moet het gehele lokale beleid doortrekken, van mobiliteit tot gezondheid. Citaat: “Heel wat van het aanbod zet specifiek in op gedrag, vaardigheden en leefstijl van mensen in armoede. Zo wordt veel geïnvesteerd in opvoedingsondersteuning, budgetbeheersingssysteem, huiswerkbegeleiding, tips om energie te besparen, informatie over gezond koken, woonbegeleiding en richt men initiatieven in om meer te bewegen. We vragen niet om volledig te stoppen met een leefstijlaanbod, maar wel om dit meer in de weegschaal te leggen en te zorgen dat het zwaartepunt ligt bij een meer structurele aanpak van de armoede. Dat kan door in te zetten op het realiseren van grondrechten en armoede niet te herleiden tot een probleem van een gebrek aan individuele vaardigheden of kennis.” (p. 189)

Samen voor beter

Lokaal zijn verschillende initiatieven, groepen en organisaties actief in het bestrijden van armoede en in het bewerkstelligen van bestaanszekerheid. Vaak kennen die groepen elkaar niet of onvoldoende en kunnen ze ook te weinig gebruik maken van elkaars kennis en kunde. Het is daarom goed als er lokaal een Sociale Alliantie wordt gevormd, een lokaal (informeel) netwerk dat gevormd wordt door groepen, initiatieven en organisaties die zich alle op hun eigen wijze inzetten om armoede in de eigen gemeente te lenigen en bestaanszekerheid te vergroten. Een of twee keer per jaar kan zo'n netwerk bij elkaar komen om informatie uit te wisselen over elkaars activiteiten en om te verkennen of op onderdelen samengewerkt kan worden. De lokale overheid kan deel uitmaken van zo'n netwerk en het functioneren ervan faciliteren zonder de regie over te nemen. Het volstaat elkaar als initiatieven en organisaties te vinden in het gezamenlijke doel van een goede kwaliteit van leven voor alle inwoners van de gemeente. Dat daarbij verschillende accenten worden gelegd en onderscheiden activiteiten worden opgezet is vanzelfsprekend: dergelijke verschillen horen bij het leven, ze zijn nodig om als samenlevende mensen met elkaar in dialoog te blijven, elkaar aan te vullen en zo doende de democratie en het samen-leven inhoud en vorm te geven: samen voor beter!

De Sociale Alliantie

Utrecht, 14 februari 2018

Kitty Jong, voorzitter

Raf Janssen, secretaris

De Alliantie voor Sociale Rechtvaardigheid - ook kortweg Sociale Alliantie genoemd - is een initiatief van de vakbeweging, de kerken, de humanisten en uitkeringsgerechtigden.

Het samenwerkingsverband begon in 2000 en is doorgegroeid naar een netwerkorganisatie waaraan ruim vijftig landelijke, regionale en plaatselijke organisaties en groepen deelnemen. Samen strijden zij voor een samenleving zonder armoede.

Zie ook: www.socialealliantie.nl

Sociale Alliantie, Postbus 2758, 3500 GT Utrecht

Telefoon 06 – 42092030; info@socialealliantie.nl

Cordaid

humanitas

ieder(in)

Kerk
inActie

Bijlage 1   Brief aan gemeenteraad en/of college van B&W met het verzoek om een aantal gegevens over bestaanszekerheid van de inwoners beschikbaar te stellen

Aan de gemeenteraad van .....

en

Aan het College van B&W van de gemeente .....

Geachte leden van de gemeenteraad

Geacht College van B&W

Onderstaande groepen/organisaties/initiatieven zetten zich in voor een goed sociaal beleid in onze gemeente, dat met name armen helpt en dat het armoedevraagstuk als maatschappelijk vraagstuk aanpakt. Omdat er binnenkort weer gemeenteraadsverkiezingen zijn lijkt ons dit een goed moment om van allen in onze samenleving aandacht te vragen voor het ergerlijke feit dat in een rijke samenleving sprake blijft van armoede. We willen graag meedenken en meedoen met het ontwikkelen en uitvoeren van activiteiten die armen helpen en die het maatschappelijk vraagstuk van armoede structureel aanpakken. Daarvoor is het wel nodig dat we over enig cijfermateriaal kunnen beschikken waaruit af te leiden valt wat de omvang is van het vraagstuk waarover we spreken. Daarom zouden wij graag van u op korte termijn antwoord hebben op onderstaande vragen:

1. Huishoudens en groepen mensen die moeten leven in een situatie van armoede: om welke (groepen) mensen gaat het, waar wonen ze en hoe knopen ze de eindjes aan elkaar; om hoeveel kinderen en jongeren gaat het?
2. Omvang van flexwerk en onzekere banen: wie zijn de mensen die op deze baantjes zijn aangewezen en hoe is het gesteld met hun bestaanszekerheid nu en in de toekomst?
3. Aantallen en kenmerken van mensen die voor hun bestaan aangewezen zijn op een uitkering krachtens de Participatiewet of die een uitkering krijgen van het UWV: om hoeveel mensen gaat het, wat is hun opleiding, hun leeftijd, hoe lang hebben ze een uitkering, wanneer eindigt hun werkloosheidsuitkering en wat gebeurt er dan?
4. Omvang van problematische schuldsituaties: hoeveel mensen zitten in zo'n situatie; welke groepen zijn hier vooral vertegenwoordigd; wat is hun gemiddelde schuld; hoeveel mensen krijgen schuldhelpverlening of hebben een bewindvoerder?

5. Hoe is de woonsituatie: in wat voor soort huizen wonen mensen met weinig geld; wat zijn hun woonlasten; hoeveel huisuitzettingen vinden plaats?
6. Enkele cijfers rond de participatiewet: hoeveel mensen stromen uit naar wat voor soort baan en hoe duurzaam is deze uitstroom; hoeveel mensen maken gebruik van loonkostensubsidie; hoeveel mensen maken gebruik van bijzondere bijstand en voor welke voorzieningen; hoeveel mensen krijgen kwijtschelding van gemeentelijke heffingen?
7. Welke voorzieningen zijn er in het kader van het gemeentelijk minimabeleid en hoeveel mensen maken daarvan gebruik?
8. Een aantal cijfers rond zorgarbeid: hoeveel mensen met een uitkering zijn actief in vrijwilligerswerk en/of zorgarbeid?

Als we deze gegevens van u mogen hebben ontvangen treden we graag met u en met andere organisaties in onze gemeente in overleg om te bespreken wat we samen kunnen doen om nog beter dan nu al gebeurt armen een helpende hand toe te steken en maatregelen te nemen die ertoe leiden dat het maatschappelijk vraagstuk van armoede uit de wereld verdwijnt, te beginnen bij onze gemeente. Als we samen de schouders er onder zetten kunnen we bereiken dat onze gemeente over een aantal jaren armoedevrij is. Daarmee wordt onze gemeente voor iedereen een nog mooier stukje Nederland om in te wonen en te leven.

Met vriendelijke groet

(datum en ondertekening + correspondentieadres)